

2017, No 1–2, 308–310

Хроника**СЛУШАЙТЕ СЛОВОТО...**

Българо-полски научен форум „Християнското светоусещане в полската и в българската поезия“

На 19 април 2017 г. в Новата конферентна зала на Софийския университет се проведе българо-полският научен форум „Християнското светоусещане в полската и в българската поезия“. Организатори бяха Факултетът по славянски филологии на Софийския университет, редакцията на сп. „Кирило-Методиеви страници“ на Университета „Мария Кюри-Склодовска“ в Люблин и Полският институт в София. Форумът бе открит от доц. д-р Бойко Пенчев, декан на Факултета по славянски филологии, който подчерта значението на тази среща като доказателство за непрекъснатия интензивен межкултурен диалог между Полша и България.

Конферентната част на форума включваше пет доклада. Първият от тях, озаглавен „Молитвата на евреите и християните „Шема Израил“ – прилики и разлики в тълкуването“, бе на хаб. д-р Йоланта Шарлей, професор в Университета на Белско-Бяла. Тя разгледа молитвата „Шема Израил“ в сакралното ѝ значение на „слово, с което започва и приключва всеки ден, което отваря и затваря очите и устата на вярващия евреин“, като подчерта трансформациите в интерпретирането на същата молитва в гръко-римската християнска традиция, засвидетелствана още в книга Второзаконие (6:4) и известна на български като „Слушай, Израилю“. В юдейски

контекст, според проф. Шарлей, повелята „слушай“ съдържа богат регистър от значения (сред тях ‘осъзнай вестта’, ‘узнай’, ‘подчини се на словото’, ‘вярвай’). Изричащият молитвата разбира, че действително слуша този, който внедрява в живота чутата истина. Проф. Шарлей подчерта, че големите разлики в тълкуването на словото в европейските и семитските езици се дължат на начина, по който бива възприеман самият концепт *слово*. В древната юдейска практика то се възприема преди всичко чрез зрението и слуха и съдържа непреодолима сетивност. Изхождайки от такива позиции, проф. Шарлей обобщи, че в семитската концепция за *словото* то е също и образ, предмет или събитие, което отвежда до отъждествяване на слово и действие, до изпълване на словото с осезаеми, физически форми. Впоследствие нито гръцкото, нито латинското съответствие на представите за слово не съдържат този елемент от ивритската дума, който препраща към практическото действие. Преводът на доклада от студентките полонистки от пети курс Милкана Сертова и Деяна Добрева, раздаден на гостите, спомогна за синхронната двуезична комуникация в залата, което оживи и последвалата дискусия.

Проф. д.ф.н. Калина Бахнева от Софийския университет обърна изследователската оптика, като от юдео-християн-

ската култура пренесе аудиторията в полския XIX в. с доклада „Християнизиранията античност – творчеството на Циприан Камил Норвид“. Тя коментира един малко изследван въпрос на славянския романтизъм, акцентирайки върху уникалната интелектуална широта на „четвъртия пророк“ на полското слово. Проф. Бахнева изведе християнските нагласи при Норвид от концепцията за труда и преобразяващата сила на творческата реализация като път към човешкото спасение според текстовете на Норвид. Съвременен неговата поезия диалогизира и с концепциите на Античността за безсмъртната душа, отвеждайки конкретно към Сократовите идеи. По такъв начин поетът защитава самобитните си представи за *реалното, продуктивното* начало в изкуството, неизбежно противопоставяйки се на идеала на месианизма, разбран като мистична призваност на полския народ.

Следващият доклад – „Динамика на религиозното самосъзнание на Ян Кохановски“ – на проф. д.ф.н. Панайот Карагъзов от Софийския университет фокусира вниманието на аудиторията върху ренесансовата проблематика, но през призмата на противопоставянията и примиряванията между изкуство и вяра. За дългогодишния преподавател по история на славянските литератури литературният аз от цикъла „Трени“ развенчава всички съществуващи в съзнанието му кумири, тъй като те не могат да му донесат успокоение, и утвърждава единствено изкуството като висша ценност. Така чрез творческото усилие ренесансовият човек, в ролята си на съзидателна личност, се извисява до границите на божественото. Търсейки в същото време избавление от мъката си, героят на Кохановски – проекция на самия поет – стига до заключението, че разумът не е в състояние да го утеши. В крайна сметка той осъзнава, че независимо от своята мощ, той остава безсилен пред Бога, на когото избира да се уповава. Така търсенията на човека излизат извън класическите ренесансови нагласи и въвеждат новите барокови концепции в полската среда, а самото поетическо наследство на Кохановски придобива тематична и

психологическа завършеност.

За разлика от първите трима докладчици, доц. д-р Калин Михайлов от Софийския университет насочи вниманието си върху съвременната поезия в своето изложение, озаглавено „Творчеството на о. Ян Твардовски като модел за християнска лирика“. Неговият подход съчета гледните точки на литературовед, изследовател на модерната християнска лирика, читател и поет. Успоредно с коментарите върху емблематични произведения на католическия свещеник и творец, Михайлов изведе паралели и нюанси в християнското светоусещане чрез сравнения с български поетически произведения, включително и със собственото си творчество. За него съвременната християнска поезия далеч не е единно понятие, доколкото в нейните граници могат да се вместят коренно различни модели на творчество, сред които Михайлов обърна най-силно внимание върху т. нар. религиозна „патриотична“ поезия, обсъждана и от Ян Твардовски. Според докладчика многообразните тематични и емоционални регистри на модерната християнска лирика са доказателство за жизнеността на този тип творчество, в който авторът не бива да забравя и чувството си за хумор.

Изцяло върху българската проблематика бе концентриран докладът на д-р Камен Риков от Университета „Мария Кюри-Склодовска“ в Люблин „Безбогообразната поезия и християнското светоусещане“. Изследователят постави теоретичния проблем за характеризирането на модерно творчество с безспорни християнски послания, в което обаче липсва традиционната религиозна образност, като конкретизира своите тези чрез избрани стихове на Атанас Далчев. Риков откри типични за християнския светоглед образи и цялостни концепции в произведенията като „Болница“, „Старите моми“, „Къщата“, „Дяволско“, „Метафизически сонет“, „Дъждобранът“, „Към родината“. Заключенията му откриха тезата, че Далчев целенасочено избягва декларативността и традиционната религиозна символика, макар отчетливи християнски послания да се откриват последователно в творчеството му.

Втората част на българо-полския форум разгърна кръгла маса за антологичния принцип в подхода към християнската лирика. Наред с докладчиците в нея взеха участие Тони Нико-лов, философ и главен редактор на Портал „Култура“, поетът и издател Плмен Сивов и литературният критик Юлиан Желев. Обединителен център на изказванията на всички участници бе антологията на българската християнска лирика „Небе за земята“ (София, „Омофор“, 2016). Заложените тези и коментарите, провокирани от въпросите на аудиторията, разкриха широки бели полета в историческото и теоретичното осмисляне на феномена „модерно християнско изкуство“, доколкото на проблематизиране в него подлежат самите въпроси за същността на религиозното светоусещане в литературата, възможните граници на термина „християнски“, критическата и читателската готовност за разпознаване и разграничаване на християнско от нехристиянско творчество

Като отговор на въпроса, дали съществува съвременно християнско изкуство и дали то успява да събуди интерес в България, форумът бе закрит с изпълнения на вокално-инструментална група „Точка БГ“. Те затвърдиха усещането у публиката, че темата на събитието не остава само в границите на теоретичната и историко-литературната мисъл, а непосредствено докосва душата.

Със своята конферентна, дискуссионна и артистична програма форумът „Християнското светоусещане в полската и в българската поезия“ разгърна нови хоризонти пред междуславянския културен диалог, който остава здраво обвързан с академичната традиция, но и с актуалните форми на изкуството и философските търсения в Полша и България.

*ВЕНЕСА МАДЖАРОВА,
ВИКТОРИЯ ВЕЛИНОВА*

*Софийски университет
„Св. Климент Охридски“*

✉ vkmadzharova@gmail.com

✉ viktoria.velinova@gmail.com